

Nefndasvið Alþingis
B.t. velferðarnefndar
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 19. maí 2017

Efni: Umsögn Samtaka iðnaðarins um frumvarp til laga um breytingu á lögum um réttindi og skyldur erlendra fyrirtækja sem senda starfsmenn tímabundið til Íslands og starfskjör starfsmanna þeirra og fleiri lögum (eftirlit á vinnumarkaði, EES-mál), 457. mál.

I. Inngangur

Með tölvupósti dags. 12. maí 2017 barst Samtökum iðnaðarins (hér eftir „**SI**“ eða „**samtökin**“) umsagnarbeiðni vegna ofangreinds frumvarps (hér eftir „**frumvarpið**“). Frumvarpinu er m.a. ætlað að innleiða tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins 2014/67/ESB frá 15. maí 2014 um framfylgd tilskipunar 96/71/EB. Mikil umræða hefur verið í samfélaginu um starfskjör erlendra starfsmanna hér á landi og mikilvægi þess að þeir njóti réttinda og kjara í samræmi við gildandi lög og kjarasamninga. Samtökin fagna þessari umæðu og telja mjög mikilvægt að farið sé að lögum að þessu leyti. Frumvarpið er liður í að tryggja það og samtökin styðja frumvarpið og markmið þess eindregið. Að því sögðu vilja samtökin koma á framfæri eftirfarandi athugasemdum við einstaka þætti frumvarpsins.

II. Skilgreining á hugtakinu „notendafyrirtæki“

Hugtakið notendafyrirtæki er skilgreint með eftirfarandi hætti í 2. tölul. 3. gr. laga um réttindi og skyldur erlendra fyrirtækja sem senda starfsmenn tímabundið til Íslands og starfskjör starfsmanna þeirra nr. 45/2007:

Notendafyrirtæki er einstaklingur, félag, opinber aðili eða annar sá sem stundar atvinnurekstur sem kaupir þjónustu af fyrirtæki, sbr. 1. tölul.

Verði frumvarpið að lögum verður skilgreiningu hugtaksins breytt lítillega eða á eftirfarandi hátt:

Notendafyrirtæki er einstaklingur, félag, opinber aðili eða annar sá sem stundar atvinnurekstur og kaupir þjónustu af fyrirtæki.

Ekki er um efnislega breytingu að ræða. Í athugasemdum við frumvarp það er varð að lögum nr. 45/2007 segir m.a. um hugtakið notendafyrirtæki:

Með orðinu „notendafyrirtæki“ er átt við hvort sem er einstaklinga, félög, opinbera aðila eða aðra þá sem stunda atvinnurekstur sem kaupa þjónustu á grundvelli einhvers hinna framangreindu samninga af fyrirtækjum sem hafa staðfestu í öðrum

aðildarríkjum þeirra. Ekki er gert að skilyrði að þessir aðilar hafi staðfestu eða búsetu hér á landi en miðað er við að þjónustan fari fram hérlendis.

Samtökin leggja mikla áherslu á að hugtakið notendafyrirtæki sé skýrt á þá leið sem að ofan greinir, þ.e. að ekki sé gert að skilyrði að um sé að ræða aðila sem hafi staðfestu eða búsetu á Íslandi. Ef verkkaupi semur beint við erlendan aðalverktaka í byggingarstarfsemi eða mannvirkjagerð sem býður þjónustu hér á landi væri verktakinn þannig bundinn af ákvæðum laganna og bæri líkt og íslenskir verktakar samábyrgð á launum starfsmanna, eins og hugtakið er skilgreint í e-lið 5. gr. frumvarpsins. Samtökin leggja ríka áherslu á að tryggt verði að erlendir verktakar sem eiga í beinu samningssambandi við verkkaupa beri sömu ábyrgð samkvæmt frumvarpinu og íslenskir verktakar í byggingarstarfsemi eða mannvirkjagerð. Að öðrum kosti má færa rök fyrir því að erlendir verktakar sem semja beint við verkkaupa séu í betri samkeppnisstöðu en innlendir.

Samtökin benda á að í 8. mgr. a-liðar 13. gr. frumvarpsins (11. gr. a.) er mælt fyrir um þann tímaramma sem starfsmaður hefur til að höfða dómsmál hér á landi vegna ábyrgðar notendafyrirtækis auk þess sem tekið er fram að starfsmaðurinn skuli þá einnig stefna hlutaðeigandi fyrirtæki þar sem notendafyrirtækið á varnarþing. Samtökin velta fyrir sér hvort ekki þurfi að kveða sérstaklega á um þau tilvik sem notendafyrirtæki er ekki með staðfestu eða búsetu á Íslandi, þ.e. að starfsmenn geti höfðað mál gagnvart þeim hér á landi, þrátt fyrir að notendafyrirtæki eigi e.t.v. ekki varnarþing hér. Að mati samtakanna er ekki ljóst hvort 1. mgr. 38. gr. laga um meðferð einkamála nr. 91/1991 ætti við í þessu tilviki þar sem ekki er um að ræða ráðningarsamband á milli starfsmanns og notendafyrirtækis. Að mati samtakanna væri því rétt, til að taka af allan vafa, að kveða sérstaklega á um að mál í slíkum tilvikum mætti höfða fyrir dómstólum hér á landi, s.s. Héraðsdómi Reykjavíkur eða í þeirri þinghá þar sem vinnan á sér stað.

III. Um b-lið 13. gr. frumvarpsins (11. gr. b.) – undanþága frá ábyrgð notendafyrirtækis

Samtökin fagna því að notendafyrirtækjum sem skyldan hvílir á verði gert kleift að undanþiggja sig ábyrgð í ákveðnum tilvikum, m.a. þegar notendafyrirtæki hefur með sannanlegum hætti reynt að tryggja eins og því er unnt að fyrirtæki greiði starfsmönnum sínum laun í samræmi við gildandi kjarasamninga. Með vísan til þess mikla inngrips í grundvallarskipulag vinnumarkaðs- og samningaréttar sem frumvarpið felur í sér, telja samtökin slíkt ákvæði mjög mikilvægt. Samtökin hafa þó ákveðnar áhyggjur hvað útfærslu ákvæðisins varðar.

Samkvæmt c-lið 1. mgr. b-liðar 13. gr. frumvarpsins getur notendafyrirtæki undanþegið sig ábyrgð í ofangreindum tilvikum svo sem með því að afla tiltekinna upplýsinga hjá því fyrirtæki sem um ræðir hverju sinni um þá starfsmenn fyrirtækisins sem veita notendafyrirtækinu þjónustu hér á landi. Upplýsingarnar sem um ræðir eru **(i)** nafn hvers starfsmanns, **(ii)** áætlaður starfstími hvers starfsmanns, **(iii)** afrit af ráðningarsamningi hvers starfsmanns, **(iv)** afrit af vinnuskýrslum hvers starfsmanns, **(v)** afrit af launaseðlum hvers starfsmanns og **(vi)** staðfesting á að laun hvers starfsmanns hafi verið greidd í samræmi við það sem fram kemur á launaseðli, m.a. hvað varðar launafjárhæð.

Samtökin benda á að ofangreindar upplýsingar teljast til persónuupplýsinga og um hvers kyns vinnslu þeirra, þ.m.t. söfnun slíkra upplýsinga, gilda lög um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga nr. 77/2000. Heimildir til vinnslu almennra persónuupplýsinga eru

tæmandi taldar í 1. mgr. 8. gr. laganna. Að mati samtakanna er óljóst hvort eitthvert heimildarákvæðanna geti átt við um þá söfnun sem notendafyrirtæki yrði að ráðast í á persónuupplýsingum starfsmanna, til að geta undanþegið sig ábyrgð, nema 1. tölul. 1. mgr. 8. gr. persónuverndarlaganna um samþykki þess er upplýsingarnar varða. Hættan er sú að það yrði í raun á valdi viðkomandi starfsmanns hvort notendafyrirtæki gæti undanþegið sig ábyrgð.

Með þessu vilja samtökin benda á að lagaheimild til vinnslu persónuupplýsinga verður að vera skýr og ótvíræð. Sé vafi á því hvort heimilt sé að afhenda upplýsingarnar án samþykkis starfsmanns, hefur umrædd heimild í raun mjög takmarkaða þýðingu fyrir notendafyrirtæki enda verður að teljast ólíklegt að starfsmenn myndu samþykkja að fyrirtæki veitti notendafyrirtæki ofangreindar upplýsingar. Til að taka af allan vafa um lögmæti umræddrar söfnunar á persónuupplýsingum starfsmanna, telja samtökin rétt að mæla fyrir um skyldu starfsmanna og fyrirtækja til að veita slíkar upplýsingar að beiðni notendafyrirtækis. Önnur leið væri að kveða á um að notendafyrirtæki verði heimilt að synja um greiðslu kröfu vegna vangoldinna lágmarkslauna og/eða annarra vangreiðslna þegar notendafyrirtæki hefur sannanlega og með óbyggjandi hætti *óskað eftir* ofangreindum upplýsingum frá fyrirtæki.

IV. Um 19. gr. frumvarpsins – dagsektir

Ákvæði 19. gr. frumvarpsins kveður á um breytingu á 1. mgr. 15. gr. a. laganna um dagsektir. Ákvæðið verður svohljóðandi, verði frumvarpið samþykkt óbreytt:

Fari fyrirtæki ekki að lögum þessum getur Vinnumálastofnun krafist þess að hlutaðeigandi aðili bæti úr annmörkum innan hæfilegs frests að viðlögðum dagsektum.

Eins og ákvæðið er orðað, og með vísan til athugasemda í greinargerð með frumvarpinu, virðist það fela í sér að notendafyrirtæki getur verið gert skylt að bæta úr annmörkum fyrirtækis, fari það ekki að lögunum, að viðlögðum dagsektum. Samtökin gera alvarlegar athugasemdir við ákvæðið. Að mati samtakanna er ákvæðið of opið og það verður að teljast varhugavert að leggja dagsektir á annan aðila en þann sem brýtur gegn lögunum. Ef notendafyrirtæki brýtur gegn lögunum með því að greiða ekki laun sem það sannanlega ber ábyrgð á, ásamt fyrirtæki, væri eðlilegt að unnt væri að leggja á það dagsektir til að knýja á um greiðslu. Notendafyrirtæki er hins vegar ekki stætt á að bæta úr hvers kyns annmörkum fyrirtækis sem varða við lögin og er mikilvægt að orðalag ákvæðisins bjóði ekki upp á slíka túlkun.

Samtökin leggja til að ákvæðið verði orðað með eftirfarandi hætti:

Fari aðili ekki að lögum þessum getur Vinnumálastofnun krafist þess að hann bæti úr annmörkum innan hæfilegs frests að viðlögðum dagsektum.

Þá er lagt til í frumvarpinu að tífalda hámarksfjárhæð dagsekta þannig að heimilt verði að leggja á dagsektir fyrir allt að kr. 1.000.000 í stað kr. 100.000. Samtökin gera alvarlegar athugasemdir við þetta og telja óljóst hvers vegna talin er þörf á að hækka dagsektarheimildina svo gríðarlega. Í greinargerð með frumvarpinu kemur fram að lagt sé til að fjárhæðin verði hækkuð til samræmis við fjárhæðir dagsekta skv. 1. mgr. 11. gr. laga nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi. Með engu móti er rökstutt

hvers vegna hámarksfjárhæð dagsekta samkvæmt frumvarpinu ætti að vera sú sama eða sambærileg þeirri sem gildir í lögum um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi, hvar velta fyrirtækjanna sem lögin varða er gjarnan mjög há. Samtökin leggjast alfarið gegn hækkun á dagsektarheimildum, umfram það sem leiðir af eðlilegri verðlagsþróun frá því að lög nr. 45/2007 voru sett. Hið sama á við að breyttu breytanda um fyrirhugaða hækkun á hámarksfjárhæð dagsekta skv. 35., 40. og 58. gr. frumvarpsins.

Að lokum áskilja samtökin sér rétt til að koma að fleiri athugasemdum á seinni stigum málsins og lýsa sig að sjálfsögðu reiðubúin til að mæta á fund nefndarinnar.

Virðingarfyllst,

f.h. Samtaka iðnaðarins

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Arni Jóhannsson', written over a horizontal line.

Arni Jóhannsson,
sviðsstjóri mannvirkjasviðs